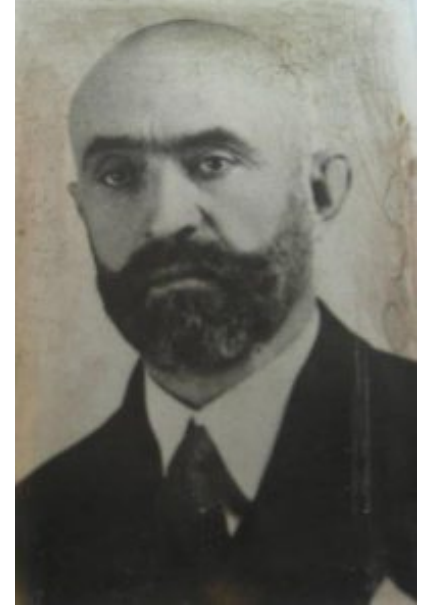

İbrahim Demiralay (1883-1939)

Türk siyasetçi, 6 Dönem Isparta Milletvekili, Isparta'da Milli Mücadeleyi organize edenlerden, müderris, çiftçi-tüccar.

Hafız İbrahim Bey 1883 (1299) yılında Isparta'da doğdu. Aslen Gelendost Afşar nahiyesinden olup, anne tarafından Afşar Beyi Bozbey'in torunudur. Babası Isparta'nın meşhur ayanlarından Yılanlıoğlu sülalesinden Tahir Paşa'dır. Hafız İbrahim, hem anne hem baba tarafından bölgenin yönetiminde söz sahibi olmuş köklü ailelerden gelmektedir. İlk ve orta öğrenimini Isparta'da tamamladıktan sonra medrese tahsili için 1902'de İstanbul'a gitti ve Fatih Medresesi'nde yedi yıl öğrenim gördü. Bu medreseden icazet aldıktan sonra Isparta'ya döndü ve 1911-1912 yıllarında Isparta İdadisinde Din Bilgisi ve Ahlak dersleri öğretmenliği yaptı. Kısa bir süre Bidayet Mahkemesi üyeliğinde bulundu.

Aydın bir kişiliğe sahip olan Hafız İbrahim, İzmir'in Yunanlar tarafından işgali haberi üzerine bölgede milli teşkilatlanmanın öncülüğünü yaptı. İşgalin ertesi günü kendi nahiyesi Afşar'a gidip Nahiye Müdürü Hasan Fikri (Kazım Özalp'ın kardeşi), dayısı Hüseyin Avni, kardeşi Salih ve nahiye ileri gelenlerine durumun vahametini anlatıp; "İzmir'in işgali meselesini İstanbul hükümetinin siyaset masası değil Türk'ün kendi kuvvet ve silahı halledecektir" diyerek, vatan savunması için orada bulunanları silahlanmaya, Milli Mücadeleye davet etti. Bu girişimler kısa sürede meyvesini vermeye başladı. Isparta'da ilk önce "Isparta Milli Müdafaa-i Vataniye Heyeti"ni ve "Isparta Mücahitleri" adını verdiği milis teşkilatını oluşturdu. Ispartalı diğer vatanperverlerle birlikte işgalleri tel'in mitingleri düzenledi, ilgili makamlara işgalleri protesto eden telgrafların gönderilmesinde öncülük etti. 6-8 Ağustos 1919'da toplanan I. Nazilli Kongresi'ne Isparta'dan delegeler katıldı. Bu ilk teşebbüsler, daha sonra Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulması ile daha sistematik faaliyete dönüştü. Hafız İbrahim'in kurucu başkanı olduğu Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Isparta Sancağında milli teşkilatlanmayı organize etti. Bir taraftan ilçelere, köy ve mahallelere varıncaya kadar milli heyetler kurulurken, bir taraftan da cephe için lojistik destek faaliyetleri yapılıyordu. Bütün bu faaliyetlerde Hafız İbrahim, Heyet-i Temsiliye ile irtibat halinde idi. Şeyhülislam Dürrizade Abdullah tarafından 11 Nisan 1920'de yayınlanan Milli Mücadele karşıtı, Kuva-yı milliyecilerin öldürülmelerinin dinen caiz olduğunu savunan fetvaya karşı, Ankara Müftüsü Mehmet Rifat (Börekçi) Efendinin önderliğinde hazırlanıp 153 müftü ve ulemanın onayladığı Ankara Fetvasına imza koydu.

Bilindiği üzere bu günlerde Meclis-i Mebusan dağıtılmış ve Ankara'da milli bir meclisin toplanmasına karar verilmişti. Yapılan seçimlerde Hafız İbrahim Isparta Milletvekili seçildi ve 23 Nisan 1920 günkü açılış oturumuna katıldı. Yunan kuvvetlerinin 22 Haziran 1920'de ileri harekâta geçmeleri ve işgallerini genişletmeye başlamaları üzerine, Mecliste yaptığı konuşmalarında Isparta ve yöresindeki milli teşkilatlanmalardan örnekler vererek meclisin moralini yükseltmeye çalıştı. Meclis'in aktif üyeleri arasında yer aldı. Hafız İbrahim, yaklaşık 3 ay Ankara'da kaldıktan sonra,

Mustafa Kemal Paşa ve Müdafaa-i Milliye Vekili Fevzi Paşa'nın tensibiyle Isparta- Burdur havalisinde milli cemiyetleri irşat ve cepheye gönüllü toplamak üzere Meclis tarafından izinli sayıldı. 13 Temmuz 1920 günü refakatine verilen milislerle Ankara'dan ayrıldı. Eskişehir'e geldiğinde burada Ethem'e katılmak üzere bulunan Beypazarı gönüllülerinden oluşan bir müfrezeyi emri altına alarak 1 Ağustos'ta Isparta'ya geldi. Amacı, Batı Cephesine gönderilmek üzere milis kuvvet oluşturmak idi. Daha önce de "Isparta Mücahitleri" adlı gönüllü kuvvet kurmakla teşkilatlanma yönünde tecrübesi olan Hafız İbrahim, hemen hazırlığa başladı ve üç gün gibi kısa bir sürede 100 süvari ve 200 piyadeden oluşan bir kuvvet vücuda getirdi. Kuruluş günlerinde "Timur Alayı" adı verilen ve daha sonra "Demiralay" adıyla şöhret bulacak olan bu milis kuvvetin komutanı olarak Hafız İbrahim 9 Ağustos 1920 tarihinde TBMM'ye gönderdiği telgrafta; teşkilatlanma çalışmaları hakkında bilgi verdikten sonra bugün itibarı ile cepheye hareket edeceklerini, "Cenab-ı Kâdir kutsal amacımızı gerçekleştirinceye kadar silahlarımızı düşman sinesinden ayırmayacağımıza yemin ve Alayın bayrağı altında şehit olmaya karar verdiklerini" bildirdi. Mustafa Kemal de Hafız İbrahim'e gönderdiği cevabi telgrafta; kendisinin ve Isparta Sancağının vatan savunmasında gösterdiği fedakârlıktan ve Alayın teşekkülündeki hizmetlerinden dolayı, TMMM adına teşekkür etti. Hafız İbrahim, Demiralay ile birlikte 14 Ağustos'ta Denizli'ye geldi. Burada durum değerlendirmesi yapıldıktan sonra cepheye hareket edildi. Hafız İbrahim komutasındaki Demiralay, Denizli'nin batısındaki cephede Yunan kuvvetlerine karşı çok önemli başarılar elde etti. Hafız İbrahim, fırsat buldukça Isparta'ya gelerek Demiralay'ı takviye edecek gönüllü topluyordu. Burada şu hususu belirtmekte fayda var; Demiralay'ın takviyesinde Isparta merkez ve ilçe askerlik şubeleri ile de koordineli çalışarak, celp yoluyla da asker temin ediliyordu. Ekim 1920 sonlarında Demiralay'ın düşmanla teması yoğunlaştı. Öyle ki, Buldan- Güney- Çal- Sarayköy dörtgeninde Yunan'a mukavemet eden kuvvetlerin başında Hafız İbrahim'in komutanı olduğu Demiralay geliyordu. Düzenli orduya geçiş süreci içinde 2 Aralık 1920 tarihi itibarı ile ordu bünyesine alınan Demiralay, 39. Piyade Alayı adı ile Ocak 1921'de Menderes Grup Komutanlığı emrine verildi ve Hafız İbrahim Bey de Meclisteki görevine döndü. Bu hizmetlerinden dolayı soyadı kanununu müteakip Hafız İbrahim Bey, "Demiralay" soyadını aldı.

Hafız İbrahim, Birinci Mecliste Sağlık ve Sosyal Yardım ve Dilekçe komisyonlarında görev aldı. Pek çok konuda Mecliste konuşma yaptı, tekliflerde bulundu. Başta vatan savunması olmak üzere, çeşitli toplumsal meseleler, İstiklal Mahkemelerinin kararları, İstiklal Marşı'nın kabulü vd. konularda görüşlerini bildirdi. Cephede fedakârca hizmeti nedeniyle Kırmızı-Yeşil Şeritli [İstiklal Madalyası](#)yla ödüllendirildi ve madalyası 23 Mart 1925'te TBMM Genel kurulunda ilk kez yapılan törende takıldı. II, III, IV, V ve VI. Dönemlerde de Isparta Milletvekili seçildi. Ancak VI. Dönemin ilk toplantısına katılmadan 29 Mart 1939 tarihinde 56 yaşında iken Isparta'da vefat etti. Naaşı 31 Mart 1939'da Kutlubey (Ulu) Camiinde kılınan cenaze namazını müteakip toprağa verildi. Hafız İbrahim Demiralay, evli ve 4 çocuk babası idi. Çocuklarından Kemal Demiralay 1946-1947 yıllarında Isparta belediye başkanlığı ve 1950- 1960 yıllarında Isparta milletvekilliği; diğer oğlu Süreyya Demiralay 1955-1957 yıllarında Isparta belediye başkanlığı yapmıştır.

Nuri KÖSTÜKLÜ

KAYNAKÇA

AKÇA, Bayram, "Tek Parti Döneminde Isparta'da Milletvekili Seçimleri ve Milletvekillerinin Özgeçmişleri", **Journal of Universal History Studies**, 3(2), December 2020, ss. 336- 352.

BÖCÜZADE SÜLEYMAN SAMİ, **Kuruluşundan Bugüne Kadar Isparta Tarihi**, (Yayına hazırlayan: Suat Seren), Serenler yayıncılık, İstanbul 1983.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem (1919- 1923)**, C 3, Ankara 1995.

ERMUMCU, Turgut “I. Dönem TBMM’de Isparta Milletvekilleri ve Meclis Çalışmaları”, **SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Mayıs, 2010, sayı:21, ss. 139- 153.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, “Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, 1990, sayı:18, ss. 601-613.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, “Milli Mücadelede Bir Milli Kuvvet: Demiralay”, **XI. Türk Tarih Kongresi (Bildiriler) (5-9 Eylül 1990, Ankara)**, C.IV, ss. 2389- 2394.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, **Milli Mücadele’de Denizli Isparta ve Burdur Sancakları**, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara 1999.

TBMM Albümü 1920- 2010, C.1, 1920-1950, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü yay., Ankara Nisan 2010.

TBMM Zabıt Ceridesi, C.20, TBMM Matbaası, Ankara 1959.

<https://www.isparta.bel.tr/baskanlarimiz> (Erişim Tarihi: 15.08.2023)

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ibrahim-demiralay-1883-1939/?pdf=6669> adresinden erişilmiştir